

communicative abilities in future pharmacists]. Available at: <https://bit.ly/3KgZ4BE> (Accessed 22 Feb. 2022). [in Ukrainian].

6. Sahach, H. M. (1999). Formuvannia komunikatyvnykhumin studentiv ekonomichnoho universytetu v protsesi vyvchennia psykhologo-pedahohichnykh dystsyplin [Formation of communicative skills of students of the University of Economics in the process of studying psychological and pedagogical disciplines]. *Extended*

abstract of Doctor's thesis. Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education. Uzhhorod, 12 p. Available at: <https://bit.ly/3MzPA66> [in Ukrainian].

7. Tryhub, L. P. & Vlasenko, I. V. (2019). Komunikatyvni navychky ta vminnia dlia efektyvnoho vyvchennia anhliiskoi movy samostiino [Communication skills and abilities for effective learning of English independently]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series. Philology*. No. 40. Vol.2. pp. 137–140. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.03.2022

УДК 007:070.4:378.4] (477.63)

DOI:

Ольга Баніт, магістр Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ТВОРЧА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

У статті розглянуто роль сучасних форм розвитку творчого потенціалу у процесі професійної підготовки студентів-журналістів. Визначено значення творчості не лише у професійній діяльності, а й процесі професійної підготовки спеціалістів галузі. Розглянуто провідні сучасні форми розвитку творчого потенціалу студентів спеціальності “Журналістика”. Особливе значення надано методу проєктів як провідному для розвитку професійно важливих якостей журналістів. Наголошено на можливості використання педагогом результатів творчих завдань для оцінки готовності студентів до професійної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка; журналісти; творчість; творча індивідуальність; творча активність.

Лит. 8.

Olha Banit, Master Dnipro Oles Honchar National University

CREATIVE COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE JOURNALISTS

The article considers the role of modern forms of creative potential development in the process of professional training of student journalists. The profession of a journalist requires a person of creative individuality, the ability to act in unusual conditions, independence, self-improvement and self-development, creative thinking, the ability to create new and original. The importance of creativity not only in professional activity, but also in the process of professional training of specialists in the field is determined. It is emphasized that creative activity is a higher level of cognitive activity and involves theoretical understanding of knowledge, rapid expression of cognitive interest, finding an effective way to solve the problem. The leading modern forms of development of creative potential of students of the specialty “Journalism” are considered. These include, in particular, a study tour, independent work (for example, the project method), tasks related to the use of technical means and information from the Internet. It is proved that technical means and the Internet should be considered as a component of a journalist's creative activity. It is shown that the use of the Internet can have negative consequences for students' communication skills and impair their ability to communicate interpersonally, the ability to argue their point of view, speak and write competently. Effective learning tasks for the development of communication skills are conducting training interviews and press conferences using a dictaphone, finding sources of information over the phone and communicating with them. Particular importance is attached to the project method as a leader for the development of professionally important qualities of journalists (reflective, research, managerial, communicative, presentation, collaboration skills). Emphasis is placed on the possibility of the teacher using the results of creative tasks to assess the readiness of students for professional activities.

Keywords: professional training; journalists; art; creative individuality; creative activity.

Постановка проблеми. Здатність до творчості є однією із професійних рис журналістів. Зробити свою діяльність успішною має змогу журналіст, який є творчою особистістю, здатною до самовдосконалення та саморозвитку. Суспільство потребує журналістів з високою професійною культурою, широкою

ерудицією, вираженою творчою індивідуальністю. Остання передбачає здатність особистості до самовизначення, саморегулювання, самореалізації та самовдосконалення у сучасному суспільстві.

Водночас творчість – складова не лише професійної діяльності, а й професійної підготовки журналістів. За допомогою творчих завдань

можна добитися розвитку в студентів низки фахових якостей, які вимагаються від фахівців галузі. Різні форми розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів забезпечують вироблення самостійності, здатності креативно мислити, активно діяти у нестандартних ситуаціях. Уся система професійної підготовки майбутніх журналістів має бути підпорядкована меті виховати творчу індивідуальність.

Аналіз останніх досліджень. Специфіку професійної підготовки журналістів вивчають О. Жовнич, О. Кокоша, Я. Фруктова, Л. Барановська, Л. Нагорнюк, О. Сидорчук, С. Яценко та інших. Творчий аспект підготовки майбутніх журналістів детально досліджено у працях М. Дяченко, А. Церковного та М. Церковної, Я. Пономарьової, В. Пушкіної, Н. Драган-Іванець, Г. Синоруб.

Професійна компетентність журналіста розглядається дослідниками як інтегрована риса особистості, що передбачає її здатність ефективно діяти для досягнення мети. Її вироблення відбувається не стихійно і не самостійно, а потребує цілеспрямованого формування вміння і готовності результативно діяти у стандартних та нестандартних умовах професійної діяльності [2].

У освітній практиці виокремлюють три рівні активності. Перший (“активність відтворення”) передбачає прагнення запам’ятовувати та відтворювати знання, засвоювати і використовувати способи відтворення знань за зразком. Другий (“активність інтерпретації”) – осягнути суть явища чи процесу, що досліджується, встановити зв’язки, опанувати способи використання знань у змінених умовах, а не за пропонованим педагогом взірцем. Третій (“творча активність”) – є вищим рівнем активності та передбачає теоретичне осмислення знань, максимально швидкий прояв пізнавальних інтересів, самостійне віднайдення ефективних способів виконання завдання [1].

Індивідуальний розвиток особистості потребує свободи та незалежності. Водночас необхідність пристосування до соціального середовища та прагнення незалежності викликають потребу соціальної творчості [8]. На переконання М. Дяченко, творчість надає майбутньому журналісту можливість самовдосконалення та професійного самовиявлення. Процес професійного становлення журналіста (оволодіння знаннями, вміннями та навичками) відбувається на тлі творчості, через неї виявляється індивідуальність людини. Невдоволеність, розчарування, проблеми із навчанням, уповільнення руху до саморозвитку та самореалізації студентів-журналістів викликані нереалізованістю ними себе, своєї індивідуальності.

За таких умов найбільш відповідною, на думку дослідниці, є орієнтація на індивідуалізацію навчання, проектування процесу формування творчої індивідуальності студентів-журналістів, що дозволяє підвищити ефективність професійної підготовки, забезпечити динаміку основних компонентів системи підготовки, адаптувати теоретичну і професійну підготовку журналістів до перспективних напрямів розвитку галузі. За спостереженням М. Дяченко, творча індивідуальність журналіста – це особистість, яка володіє творчою уявою та фантазією, здатна створювати нове, оригінальне, неповторне та впливати на хід суспільного життя [4].

Таким чином, розвиток творчого світосприйняття майбутніх журналістів є не лише рушієм освітнього процесу, а й запорукою професійної придатності та реалізації у професії. Це зумовлює необхідність узагальнення сучасних форм розвитку творчого потенціалу студентів-журналістів.

Мета дослідження – обґрунтувати виключне значення розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки та розглянути його основні сучасні форми.

Виклад основного матеріалу дослідження. О. Куликова розглядає самостійну роботу як компонент творчої діяльності студентів. Під нею дослідниця розуміє пізнавальну діяльність студентів (навчальну, навчально-дослідну, науково-дослідницьку), яку викладач організовує, а студент здійснює пізнання без його безпосередньої участі. Самостійна робота має на меті оволодіння студентами фундаментальними знаннями, навичками практичної діяльності за фахом, розвиває відповідальність та організованість, сприяє формуванню творчого підходу до розв’язання нестандартних завдань. До самостійної роботи автор відносить такі види діяльності: підготовка та захист курсової роботи чи проекту, звіт про творчу зустріч з відомими журналістами, підготовка доповідей з презентаціями до семінарських занять, участь у проблемних дискусіях, ділові та рольові ігри, розробки макетів газет і журналів. Перелічені види робіт сприяють накопиченню та переданню досвіду творчої діяльності.

Окремим видом самостійної роботи є метод проектів, який поєднує самостійну роботу студентів із груповими заняттями та потребує лише консультативної допомоги викладача. З його допомогою можна навчити студентів: виявляти та формулювати проблеми, проводити їхній аналіз та визначати шляхи вирішення, знаходити джерела інформації та опрацьовувати інформацію, застосовувати знайдену інформацію для

виконання завдань. Таким чином, виконання студентами-журналістами різних видів самостійних творчих завдань сприяє глибшому засвоєнню знань та розвитку пізнавальних і творчих здібностей [7].

Застосування методу проєктів у процесі професійної підготовки журналістів має виключне значення, оскільки дає змогу сформувати такі уміння і навички, які є специфічними саме для журналістської діяльності: рефлексивні, пошукові (дослідницькі), менеджерські, комунікативні, презентаційні, вміння та навички співпрацювати [5].

Іншою результативною формою творчої діяльності студентів-журналістів є екскурсії, які підвищують їх інтерес до навчального матеріалу, сприяють закріпленню теоретичних знань та їх переведенню в площину практичних. У її ході студенти-журналісти вчаться спостерігати, аналізувати, ставити питання, словесно оформлювати результати відвідування. Екскурсії допомагають студентам визначитися із місцем майбутнього працевлаштування. Проведення екскурсій для студентів-журналістів можна розглядати як форму ознайомчої практики, яка орієнтована на отримання первинних професійних умінь. Вона формує у студентів навички включеного слухання, сприйняття нової інформації, аналізу різних типів продукції та послуг, написання текстів, здатність до самоорганізації та самоосвіти.

Екскурсії для студентів можуть проводитися до телеканалів, радіостанцій, редакцій, театрів, музеїв, бібліотек, книгарень. Вони передбачають ознайомлення з історією закладу, його структурою, процесом виробництва товарів та послуг. Студенти мають змогу відвідати різні види ЗМІ, відчувати атмосферу та специфіку можливого майбутнього місця роботи. Напередодні екскурсії студенти самостійно знаходять загальну інформацію про об'єкт. Використовувані під час неї методи – демонстрація, бесіда, розповідь спостереження та інші.

Наприклад, під час відвідування телеканалу студенти мають змогу ознайомитися з основами тележурналістики, зрозуміти специфіку роботи тележурналістів, охарактеризувати структуру медіа, простежити етапи роботи над створенням програм тощо. Вони на власні очі бачать роботу колективу каналу, умови праці. Під час екскурсії спілкуються з працівниками каналу, отримують важливі фахові поради. За підсумками екскурсії студенти надають щоденник із записами, відгук про кожен об'єкт. Крім того, готують інформаційний матеріал про установи, які їх

найбільше зацікавили, презентацію-звіт та активно діляться враженнями у соціальних мережах. Аналіз звітних матеріалів дає змогу педагогу оцінити готовність студентів до професійної діяльності [6].

Не можна розглядати окремо від журналістської творчості технічні засоби (комп'ютер, телефон, диктофон), які журналісти використовують для оптимізації творчого процесу. Студент-журналіст має навчитися використовувати Інтернет для оперативної комунікації, фіксації отриманих відомостей, обробки даних, редагування текстів, накопичення, зберігання та миттєвої доставки інформації. Особливу роль відіграє Інтернет на пізнавальному етапі роботи над текстом, під час збору попередніх даних. Важливо сформувати в майбутніх журналістів уявлення про необхідність перевірки отриманої з мережі інформації. Як творче завдання можна попросити студентів знайти в Інтернеті інформацію для майбутньої публікації та перевірити її за альтернативними джерелами.

Під час організації занять варто враховувати, що сутність журналістської діяльності – творча, хоча сама вона давно пов'язана із технічними засобами (друкарський верстат, фотоапарат, радіо, телебачення, фотоапарат, відеокамера, комп'ютер та інші). Отримуючи інформацію за допомогою технічних засобів, журналіст особисто її тлумачить, осмислює та упорядковує. У викладенні ним фактів або розгляді проблеми завжди проявляється індивідуальна (суб'єктивна) позиція у поєднанні з документальними (об'єктивними) даними. Інтернет та технічні засоби не можуть стандартизувати його діяльність та вплинути на творчий компонент. Відповідно, студентам можуть бути запропоновані такі завдання: знайти в Інтернеті інформаційний привід для майбутньої публікації, висвітлення однієї події на сайтах різних видань, висловити свою думку з приводу актуальності суспільних проблем, порушуваних авторами матеріалів.

Важливо створювати у процесі підготовки умови, які б стимулювали формування відповідальності за свої публікації та культури мережевого спілкування. Наприклад, на етапі збору даних можна запропонувати студентам зв'язатися з авторами матеріалів, попросивши у них дозволу на використання інформації. При цьому варто назвати, викласти прохання, суть та плановані терміни майбутньої публікації. Так у студентів має сформуватися уявлення, що використання матеріалів без згоди автора порушує вимоги законодавства та правила професійної етики.

Для розвитку в майбутніх журналістів вміння відрізнити достовірну інформацію від недостовірної варто запропонувати їм написати свій варіант тексту для Інтернет видання та виокремити форми взаємодії між традиційними і онлайн медіа; схарактеризувати, як представлені в Інтернеті різні видання (“День”, “Дзеркало тижня” тощо); спрогнозувати розвиток ситуації: чи можна найближчим часом чекати тіснішої взаємодії традиційних і онлайн ЗМІ.

Водночас у процесі навчання потрібно враховувати негативний вплив Інтернету та технічних засобів на комунікативну здатність людини: здібність до міжособистісного спілкування, вмінню аргументувати свою точку зору, вміння розмовляти. Багато з активних користувачів Інтернету втрачають навичку грамотно розмовляти та писати від руки. Ефективними завданнями для розвитку культури діалогового спілкування в студентів-журналістів є: проведення пробних інтерв'ю, пресконференцій із використанням диктофона, пошук джерел інформації по телефону та налагодження спілкування з ними [3].

Висновки. Творчість є складовою не лише професійної діяльності, а й професійної підготовки журналістів. Система підготовки фахівців галузі має бути орієнтована на розвиток творчих здібностей студентів та вироблення професійних навичок посередництвом виконання творчих завдань. Творчість є найвищим рівнем пізнавальної активності та забезпечує краще засвоєння знань і розвиток самостійності студентів. Конкретні форми розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів (екскурсія, самостійна робота (зокрема, над проектами), виконання творчих завдань, пов'язаних із роботою з технічними засобами та інформацією з мережі Інтернет) не лише сприяють виробленню професійних умінь та навичок, а й дають викладачеві змогу оцінити ступінь готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. Використання студентами-журналістами технічних засобів та мережі Інтернет має позитивний вплив на творчий процес. Самі технічні засоби та Інтернет мають розглядатися як складова творчої діяльності журналіста.

Перспектива подальших досліджень полягає у детальному вивченні та узагальненні методики виконання конкретних навчальних проєктів (пробна пресконференція, створення макету газети, проведення пробних інтерв'ю тощо), які складають творчий компонент професійної підготовки студентів-журналістів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиль Л.О. Концептуальні засади підготовки здобувачів професійної освіти до підприємницької діяльності. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 2020. С. 17–24.
2. Барановська Л.В. Проблема формування комунікативної субкомпетентності як компоненти професійної компетентності майбутніх журналістів. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 2020. С. 27–29.
3. Гандзюк В.О. Використання можливостей мережі Інтернет у системі професійної підготовки журналістів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. № 30. С. 322–325.
4. Дяченко М.Д. Основні засади творчої індивідуальності майбутнього журналіста у сучасних економічних умовах. *Науковий часопис НПУ імені Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2011. Вип. 26. С. 74–78.
5. Козловський Ю., Мукач Н., Ієвлев О., Кучай Т. Особливості формування проєктної компетентності майбутніх фахівців в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. *Молодь і ринок*. 2022. № 2 (200). С.6–11.
6. Куликова О. М. Екскурсія як форма організації ознайомчої практики студентів-журналістів. International scientific and practical conference “The European development trends in journalism, PR, media and communication”: conference proceedings. Wloclawek, Republic of Poland : “Baltija Publishing”. 2021. pp .70–73.
7. Куликова О.М. Роль самостійної роботи в підготовці студентів-журналістів. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: міжнар. наук. конф. Харків: ХДАК*. 2020. С.23–24.
8. Ржевська Н. Творчість як основна умова формування особистості майбутнього фахівця URL: <http://ipto.kiev.ua/files/prxo/prxo3.pdf> (дата звернення: 13.03.2022).

REFERENCES

1. Basil, L.O. (2020). Kontseptualni zasady pidhotovky zdobuvachiv profesiinoi osvity do pidpriemnytskoi diialnosti [Conceptual bases of preparation of applicants of professional education for business activity]. *Current issues of technological and vocational education: Proceedings of the II*

International Scientific and Practical Conference. Hlukhiv, pp. 17–24. [in Ukrainian].

2. Baranovskaya, L. V. (2020). Problema formuvannia komunikativnoi subkompetentnosti yak komponenty profesiinoi kompetentnosti maibutnikh zhurnalistiv [The problem of formation of communicative subcompetence as components of professional competence of future journalists]. *Actual problems of technological and professional education: Proceedings of the II International Scientific-Practical Conference*. Hlukhiv, pp. 27–29. [in Ukrainian].

3. Gandziuk, V.O. (2012). Vykorystannia mozhlyvostei merezhi Internet u systemi profesiinoi pidhotovky zhurnalistiv [Using the capabilities of the Internet in the system of professional training of journalists]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems*. No. 30. pp. 322–325. [in Ukrainian].

4. Dyachenko, M.D. (2011). Osnovni zasady tvorchoi individualnosti maibutnoho zhurnalista u suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Basic principles of creative individuality of a future journalist in modern economic conditions]. *Scientific journal of NPU named after Drahomanov. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*. Vol. 26. pp. 74–78. [in Ukrainian].

5. Kozlovsky, Y., Mukan, N., Ievlev, O. & Kuchai, T.

(2022). Osoblyvosti formuvannia proiektnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv v umovakh rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. [Features of the formation of project competence of future professionals in the development of information and communication technologies]. *Youth and market*. No. 2 (200). pp.6–11. [in Ukrainian].

6. Kulikova, O.M. (2021). Ekskursiia yak forma orhanizatsii oznaiomchoi praktyky studentiv-zhurnalistiv [Excursion as a form of organization of introductory practice of student journalists]. *International scientific and practical conference “The European development trends in journalism, PR, media and communication”*: Proceedings of the Conference. Wloclawek, Republic of Poland. pp.70–73. [in Ukrainian].

7. Kulikova, O.M. (2020). Rol samostiinoi roboty v pidhotovtsi studentiv-zhurnalistiv [The role of independent work in the preparation of student journalists]. *Culturology and social communications: innovative development strategies*: Proceedings of the Conference. Kharkiv, pp.23–24. [in Ukrainian].

8. Rzhetskaya, N. Tvorchist yak osnovna umova formuvannia osobystosti maibutnoho fakhivtsia [Creativity as the main condition for the formation of the personality of the future specialist]. Available at: <http://ipto.kiev.ua/files/pxo/pxo3.pdf> (Accessed 13 March 2022) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.04.2022

“Велика безодня сама людина, волосинки її легше полічити, ніж почуття та порухи її серця”.

“Не виходь у світ, а повертайся до самого себе: всередині людини знаходиться правда”.

“Хто шукає – не помиляється”.

Аврелій Августин Блаженний
християнський теолог і церковний діяч

“Нехай наші очі бачать в людях найкраще, серця вибачають найгірше, а душі не втрачають віри”.

Ельчин Сафарлі
сучасний азейбаржанський письменник

“Творіння інтелекту переживають шумну суєту поколінь і на протязі століть зігрівають світ теплом і світлом”.

Альберт Ейнштейн
один з найвизначніших фізиків ХХ століття

